

LAPSEN SEKSUAALISUUS JA SEKSUAALISEN KEHITYKSEN TUKEMINEN

Lähteinä mm: Apter, Väisälä, Kaimola; Seksuaalisuus

Tamminen Tuula: Psykiatria

Kontula ja Lottes: Seksuaaliterveys Suomessa

Mikkola ym.

www.sampo2002.oulu.fi/psykopatit/kehityopsykologia.htm

Metodi Team: Materiaali 2001

Sigmund Freud 1971: Seksuaaliteoria

WHO. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa
2010

Mieti hetki!

- Sinulle merkittävin muisto lapsuudesta aikuisen seksuaalisuuttasi ajatellen!

LAPSEN SEKSUAALISUUS

- Seksuaalisuus on erottamaton osa ihmisyyttä
- Lapsi kokee seksuaalisuuden aivan toisin kuin aikuinen, lapsella ei ole kokemusta aikuisuuden seksuaalisuudesta, ei ymmärrystä eroottisuudesta

LAPSEN SEKSUAALISUUS

- Kuva omasta kehosta
- Kuva seksuaalisuudesta
- Kuva sukupuolirooleista
- Kuva omasta merkityksestä sosiaalisessa yhteisössä
- Kuva itsehallinnan asteesta

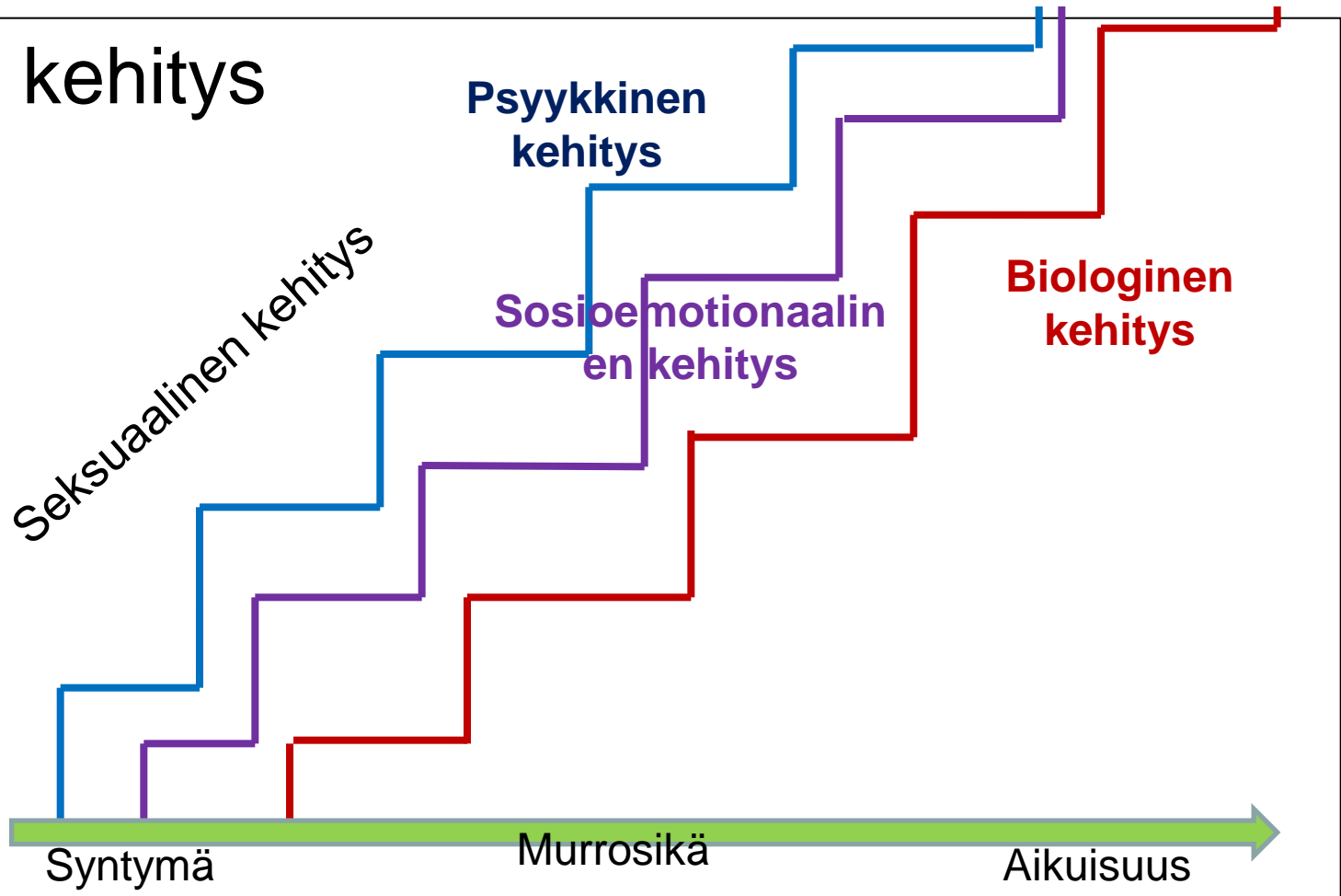
(Cacciatore R)

LAPSEN SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuuden portaat

(Cacciatore, 2006, Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010)

Lapsen kehitys

LAPSEN PSYKKINEN KEHITYS

Monia eri tarkastelukulmia:

- Erik Erikson- psykososiaalinen: ensimmäisen elinvuoden aikana perusluottamus/epäluottamus- toivon eläminen ihmisessä
- Anna Freud: lapsen kehityksen eri osa-alueiden jatkuvuutta, kehityslinjoja puolustuskeinojen vaiheittaista kypsymistä
- Margaret Mahler: separaatio-individuaatio(yksilöitymis-itsenäistymiskehitys) keskiössä
- Daniel Stern: Lapsen näkökulmasta, yhdistetty psykoanalyttinen ajattelu ja kehityspsykologinen tutkimus. Korostuu alusta alkaen vauvan synnynnäinen valmius inhimilliseen vuorovaikutukseen ja psykologiseen kokemiseen ja lapsen aktiivista osuutta oman emotionaalisen elinympäristönsä rakentumisessa (Tuula Tamminen. Psykiatria)
- John Bolby, kiintymyssuhdeteoria, vaikutus aikuisiän suhteisiin

LAPSEN SEKSUAALISUUS

Raskausaika

- Lapsen seksuaalinen kehitys alkaa jo sikiökaudella
- Vanhemprien oma hyvinvointi, oman suhteen ja seksuaalisuuden tarkastelu! →

Kelan sivut

- Mielikuvavauva, vanhemmuuteen valmentautuminen

LAPSEN SEKSUAALISUUS

Vastasyntynyt

Keskeistä on lapsen tarpeiden huomiointi ja niihin vastaaminen

0-6kk

- **Aistit** :kosketus, kuuntelu, maistelu, haistelu
- Sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys, kuva omasta kehosta, oman kehon arvostus ja positiivisen ruumiinkuvan muotoutuminen (body image)

(Cacciatore 2000, 2006, Brummer 2005, Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, WHO 2010)

- Vauvan käsittely on rauhallista, hellää, ei- seksuaalista käsittelyä ja kosketusta, vauvan käsittelyyn liittyy myös fyysistä kontaktia keho kehoa vasten, myötäliikkeitä, vauvaleikkejä hypityksineen sekä keinuttelua ja silittelyä
 - Vauvahieronta ja dialoginen vauvatanssi
 - Perinteinen kukkupiiloleikki
(Väestöliitto, Bringing baby home)

Varhaisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä:

- Vauvan kokemus aktiivisesta osallistumisesta, ilo ja nautinto ovat tärkeitä
- Kaikella merkitys myöhäisempään kykyyn intiimiyteen ja seksuaalisuuteen
- Vuorovaikutuksella merkitystä aivojen kehitykseen ja mielenterveyteen mm. stressin sietokyky ja tunnetaitoihin

LAPSEN SEKSUAALISUUS

Itsearvostuksen ,turvallisuuden ja itsehallinnan tunteen rakentuminen Silmiin katsominen, rakkauden ja kiintymyksen osoitukset iloisilla, ihastuneilla, hassuttelevilla ilmeillä, eleillä, sanoilla ja äännähdyksillä, hymyilyt ja vauvan nimen ääneen sanominen

8kk-1v

- Potalle opettelu aloitetaan kun vauva pystyy hallitsemaan ruumistaan niin, että kykenee istumaan potalla joko tuetusti tai ilman tukea
 - Kuivaksi opettelussa ja potalla istumisen harjoittelussa ei pakoteta tai toruta epäonnistumisista
 - Siisteyskasvatuksessa kärsivällisyyttä ja otetaan huomioon lapsen kehitys sekä luodaan kiireetön ja rauhallinen ilmapiiri

LAPSEN SEKSUAALISUUS

Taaperot ovat uteliaita, he tutkivat ja kyselevät

Sukuelimiin tutustuminen ja sukupuoli-identiteetin kehittyminen, sosiaalisten normien opettelu

- On tyttöjä ja poikia, joilla on erilaiset sukupuolielimet (18kk),
- Sukupuoli-identiteetin kehittyminen (2v)
- Erilaisuuden ymmärtäminen
- Rakastumiset omiin vanhempiin
- Omien sukupuolielinten koskettelu tuoma mielihyvä (2–5 vuoden iässä), toisen kehon tutkiminen
- Lääkärileikit
- Yksityisyys, sopivuus ja intimitteetti
- Sosiaalisten normien ymmärtäminen (mitä saa ja mitä ei saada tehdä)
- Tytöt tekevät havaintoja pojan peniksestä ja pohtivat, puuttuuko heiltä jotakin
- Edelleen fyysinen hellä läheisyyden tarve korostuu!

(Cacciatore 2000, 2006, Brummer 2005, Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, WHO 2010)

LAPSEN SEKSUAALISUUS

Kyky puhua seksuaalisuudesta ja erilaisuuden ymmärtäminen

- Kysymyksiin totuudenmukaisesti ja lapsen kehitystason mukainen kieli
- Jo kolmivuotias tahtoo tietää mistä hän on tullut
- Oikeat sanat kaikille kehon osille
- Erilaiset perheet ja lapset voivat tulla eri tavalla perheisiin (adoptiot)
- Erilaisia suhteita

Tietoisuus vanhempiensa seksuaalisuudesta

- Lapsen ei tule nähdä vanhempien välistä seksiä, sillä lapsi ei käsitä aikuisten seksuaalista halua tai seksuaalista toimintaa (lukko makuuhuoneen oveen)
- Nautinto fyysisestä läheisyydestä on normaali osa ihmisen elämää
- Lapselle tulee sallia hänen omat seksuaalisuuteen liittyvät lääkärireikit, lorut ja piirustukset
(Cacciatore 2000, 2006, Brummer 2005, Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, WHO 2010)
- Ystävyyssuhteen ja rakkaussuhteen ero (WHO 2010)

LAPSEN SEKSUAALISUUS

- 4-5v vanhemmille: miten ohjata lasta oman ja toisen kehon kunnioittamiseen ja miten ohjata ”**turvataitoja**” lapselle:
 - kuka voi puuttua tilanteeseen, jos häntä kiusataan tai ahdistellaan
 - milloin muuten sovittuja sääntöjä saa rikkoa, mitkä ovat sellaisia vaaratilanteita
 - vaikeuksista kannattaa kertoa sellaiselle aikuiselle, johon luottaa
 - jos aikuinen ei usko, kannattaa kertoa niin monelle aikuiselle, että joku uskoo
 - turvaohjeiden harjoittelusta: sano EI, lähde pois

(Mukaihen Lajunen ym. Turvataitoja lapselle 2005, www.turvataito.fi)

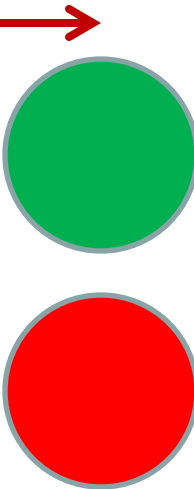
LAPSEN SEKSUAALISUUS

Lapsi tarvitsee myös harjoitusta ja kokemusta:

- oman kehonsa ja sen toimintojen tuntemukseen
- miten tunnistaa omat tunteet ja omat aistimukset
- mitkä ovat omat rajat ja omat oikeudet
- miten pitää puolensa
- miten vaaratilanteista selviydytään

(Mukaillen Lajunen ym. Turvataitoja lapselle 2005, www.turvataitoja.fi)

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluntarve/lastensuojeluilmoitus/>

TYYNTÄ MYRSKYN EDELLÄ (6-10vuotta)

- Tuo psykoseksuaalisessa kehityksessä suvannon: lapsi on toimelias eikä keskity seksuaalisiin ärsykkeisiin.
- Juuri ennen esinuoruuden ja murrosiän voimakasta fyysistä ja mielen kasvua on sopivaa aikaa saada oikeaa tietoa seksuaalisuuteen, ihmissuhteisiin ja kasvuun liittyen.
- Tytöt ja pojat ovat kiinnostuneita toisistaan, mutta hiljaisella tavalla. Hyvin edennyttä persoonallisuuden kehitystä kuvastavat toimeliaisuus ja utteruus sekä aktiivisuus kavereiden kanssa etenkin kouluiässä.
- Lapsi on kiinnostunut uusista asioista ja oppimisesta

LAPSEN JA NUOREN SEKSUAALISUUS

LATENSSI-IKÄINEN ITSENÄISTYÄ

- Oma kehitys ja kiinnostus ennen kaikkea
 - Tieto ja säännöt kiinnostaa - mikä on oikein ja mikä väärin
 - mitenkä muut saman ikäiset toimivat

SEKSUAALISUUDEN HERKKYYS!

- Lapselle syntyy omia mielikuvia ja fantasioita siitä, mitä kahden ihmisen välillä tapahtuu (vaikea aihe ottaa esille lapsen kanssa)
- Ei tiedetä mikä on oma seksuaalisuus (aito tunne ja tarve)
- Vanhempien välinen pari/seksuaalisuhde luo lapselle kuvan siitä, mitä se on
- Onko se tavoittelemisen arvoista, rakastavaa ja sellaista, josta itsekin haluaa päästä osalliseksi oman partnerin kanssa?
- Vai onko se jotain pelottavaa, inhottavaa, kätkeväää ja likaista?

TUTKIMUSNÄKÖKULMASTA

- **Lasten ja nuorten seksuaalisuus** on hyvin ristiriitainen ja kiistelty aihe länsimaisessa seksuaalikulttuurissa.
- Empiiristä tietoa lasten seksuaalisuudesta kerätään harvoin suorilla lasten haastatteluilla, koska asia on tabu.
- Tutkimuksia suoritetaan usein tarkkailemalla kolmannen osapuolen näkökulmasta ja retrospektiivisillä kertomuksilla. Lisäksi lasten seksuaalisuuden tutkimus lähes lakkasi 1980- ja 1990-luvuilla pedofiliatapausten yleistymisen myötä.
- Lasten seksuaalisuus riippuu siten suuresti tarkkailijan havainnoista ja tulkinnasta. Havaintoihin vaikuttaa suuresti myös kulttuurillinen käsitys aseksuaalisesta lapsesta, jonka takia lasten seksuaalisuutta ei oteta huomioon tai se väärinkäsitetään tavalliseksi lasten leikiksi.

TUTKIMUKSEN NÄKÖKULMASTA

- Fantasiat alkavat esiintyä kolmesta ikävuodesta eteenpäin. Fantasiat vaihtelevat suuresti, ja niiden yleisyys on epäselvää, mutta niillä on kuitenkin selkeä rooli lasten masturboinnissa.
- Lapsuudessa osoitetun intensiivisen fyysisen huomion puutteen ja myöhemmin aikuisuudessa esiintyvän väkivaltaisen käytöksen suhde on selkeä.
- James W. Prescottt osoitti 400 alkukantaisen ihmisen tutkimuksessa, että lapset, joilta kiellettiin fyysiset huomionosoitukset tai kasvatettiin seksuaalisesti suvaitsemattomassa ympäristössä, osoittivat väkivaltaista käyttäytymistä myöhemmin. Kyseinen käytös oli harvinaista toisessa ryhmässä.
- Myös länsimaissa tehdyt tutkimukset osoittavat, että suuri osa väkivaltaisista rikollisista tai seksuaalimurhaajista kasvoi seksuaalisesti tukahdutetussa ympäristössä.